

Fysisk aktivitet, kosthold og metabolske risikofaktorer

Marianne Nordstrøm, Klinisk ernæringsfysiolog, PhD
Frambu kompetansesenter for sjeldne diagnoser

Frambu er en del av Nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser

De andre sentrene i tjenesten er:

- Nasjonalt kompetansesenter for porfyrisykdommer
- Nasjonalt kompetansesenter for sjeldne epilepsirealiterte diagnoser
- Nasjonalt kompetansesenter for nevroutviklingsforstyrrelser og hypersomnier
- Nevromuskulært kompetansesenter *
- Norsk senter for cystisk fibrose
- Senter for sjeldne diagnoser
- Nasjonalt kompetansesenter for oral helse ved sjeldne diagnoser
- TRS kompetansesenter for sjeldne diagnoser

* Samarbeider nært med Enhet for medfødte og arvelige nevromuskulære tilstander og Frambu

Les mer på: [Helsenorge.no/Sjeldnediagnoser](https://helsenorge.no/Sjeldnediagnoser)

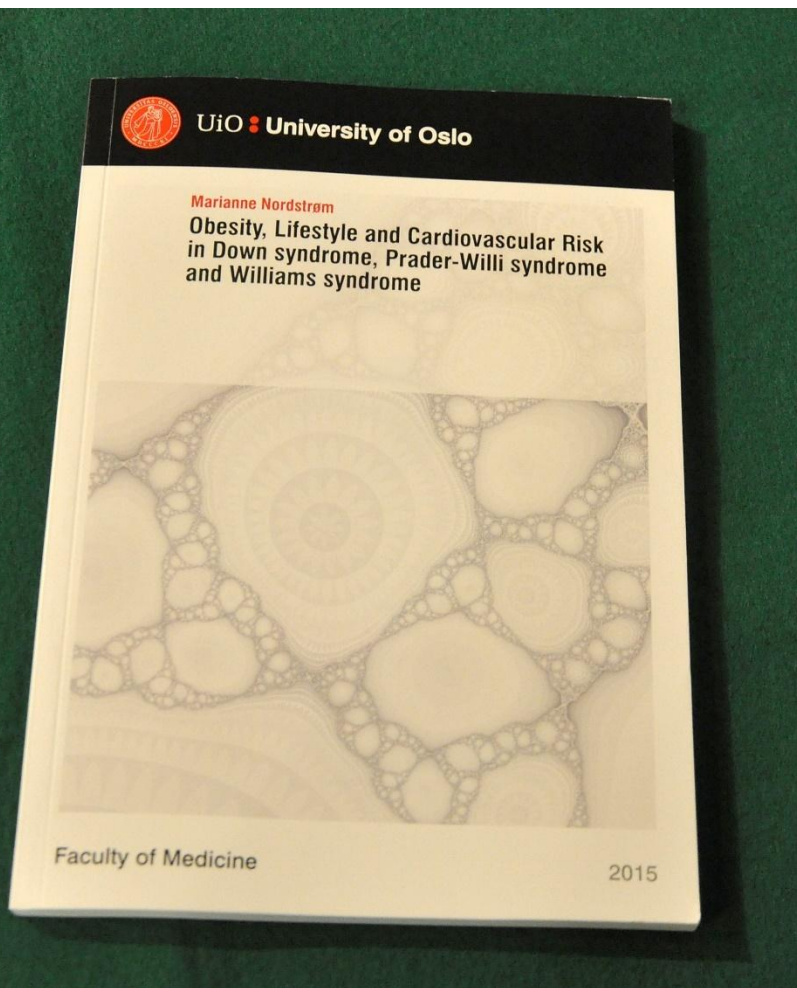
Frambu kompetansesenter for sjeldne diagnoser

www.frambu.no

- Kurs og leire
- Veiledningstjenester
- Forsknings- og utviklingsarbeid
- Informasjons- og kommunikasjonsarbeid

Avhandlingens tema

- Fysisk aktivitet
- Inntak av enkelte matvaregrupper
- Forekomst av metabolske risikofaktorer

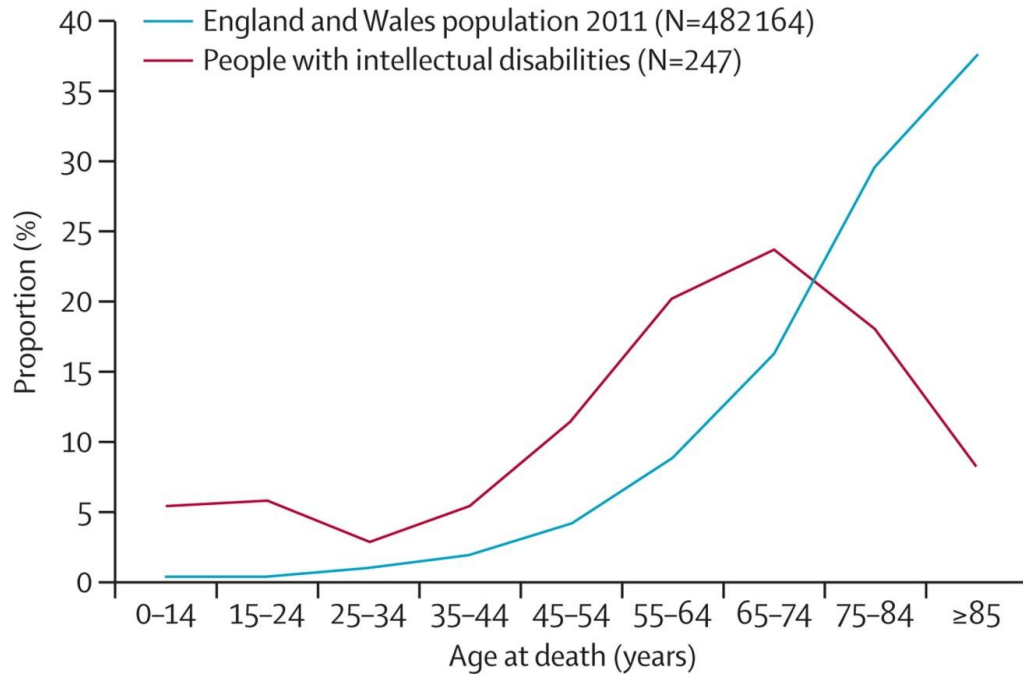

Raskere og mer presis diagnostikk

(Topper S, et al., Clin Genet. 2011;80(2):117-26)
(Mefford HC, et al., N Eng J Med. 2012; 366(8):733-43)

Redusert helse og levealder

Foreslåtte årsaksforklaringer

- Samsykelighet
- Mindre gunstige sosiale forhold
- Uoppdagede helseoppfølgings behov
- Mindre forskning på helseutfordringer og behandling
- Ugunstig livsstil

Karakteristikk av studiepopulasjonen

	Alle (n=87)	Downs syndrom (n=40)	Williams' syndrom (n=25)	Prader-Willis syndrom (n=22)
Kvinner (%)	62.1	62.5	64.0	59.1
Bor i egen bolig med bistand (%)	74.7*	60.0	84.0	90.9
Alder (år)	28.5* (7.5)	26.8 (7.5)	31.5 (6.2)	28.1 (7.5)
KMI (Kg/m²)	30.0* (6.7)	31.8 (6.5)	26.6 (6.5)	30.7 (6.2)

Data er presentert som gjennomsnitt med (standard avvik)

Artikkel I

Mål

1. Beskrive fysisk aktivitet i de studerte gruppene
2. Undersøke total fysisk aktivitet og gangkapasitet i relasjon til kroppsmasseindeks

Metoder

Akselerometer

Foto: Høgskulen i Sogn og fjordane

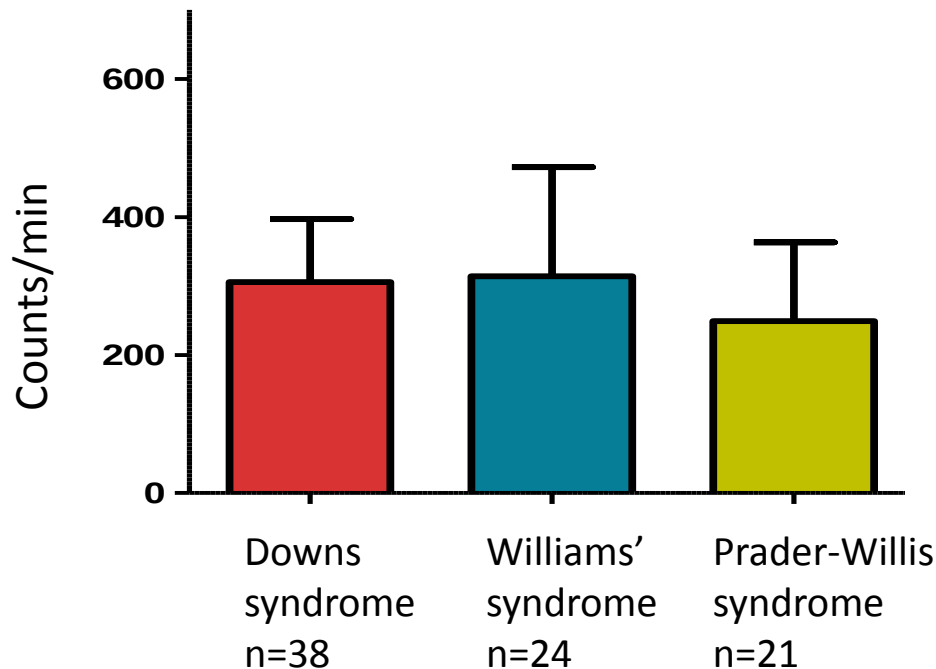
Seks minutters gangtest

Foto: Frambu

Total fysisk aktivitet

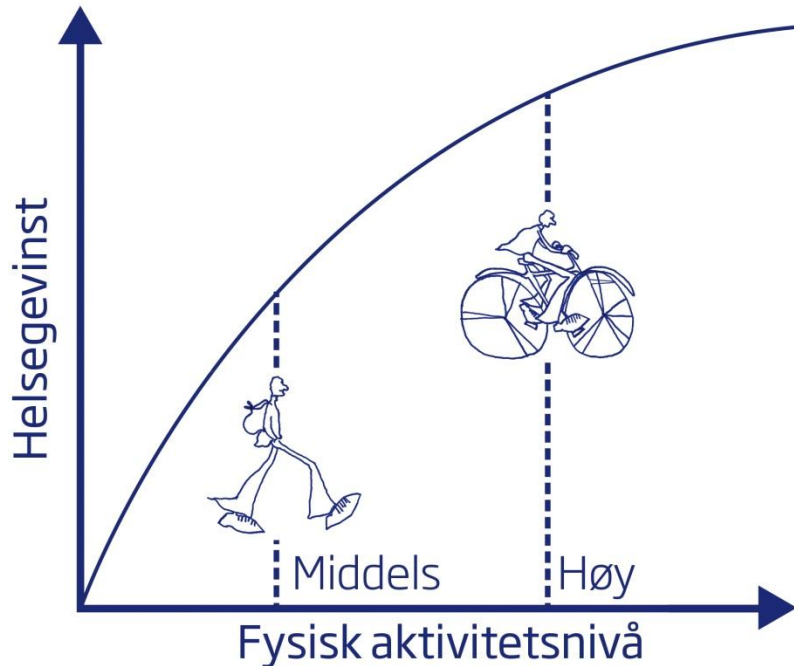
Ingen signifikant forskjell mellom gruppene i total fysisk aktivitet

Andel som oppfyller anbefaling for fysisk aktivitet

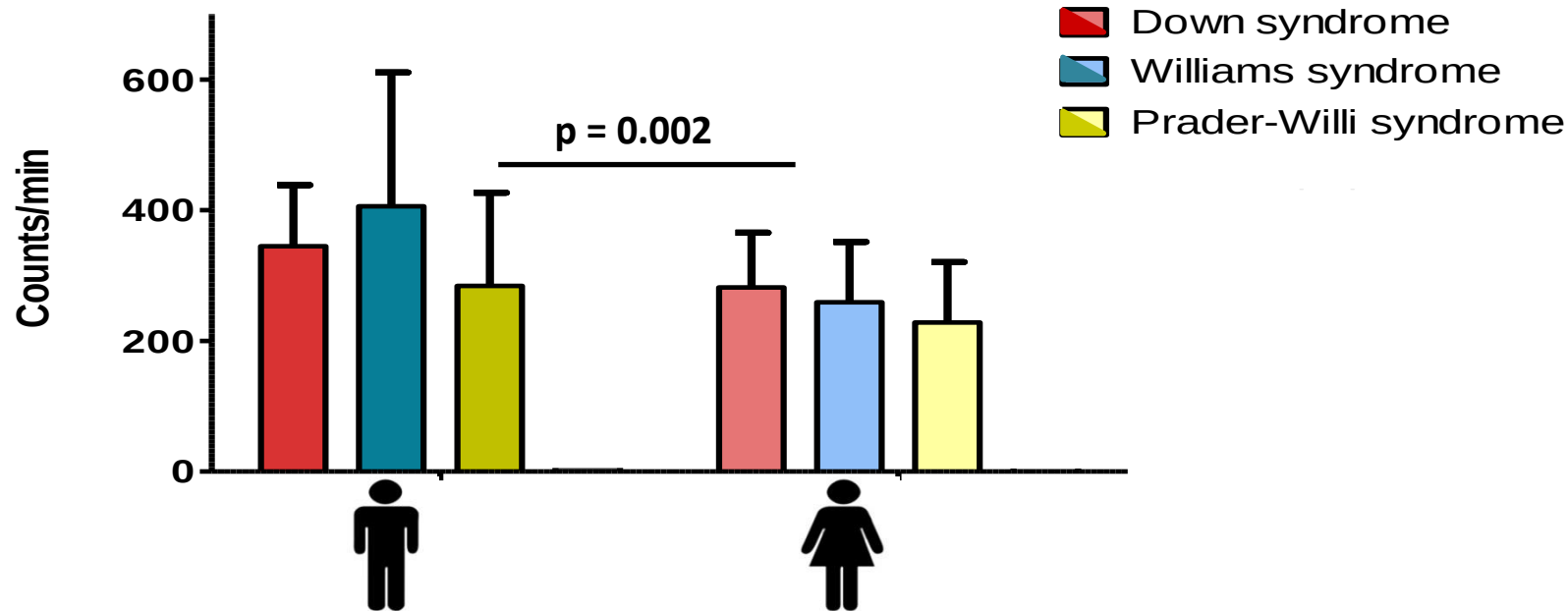
	Downs syndrom	Williams' syndrom	Prader-Willis syndrom
Menn	7.1 %	22.2 %	25.0 %
Kvinner	8.3 %	6.7 %	15.4 %

Fysisk aktivitet og helse

Sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helsegevinst

Total fysisk aktivitet

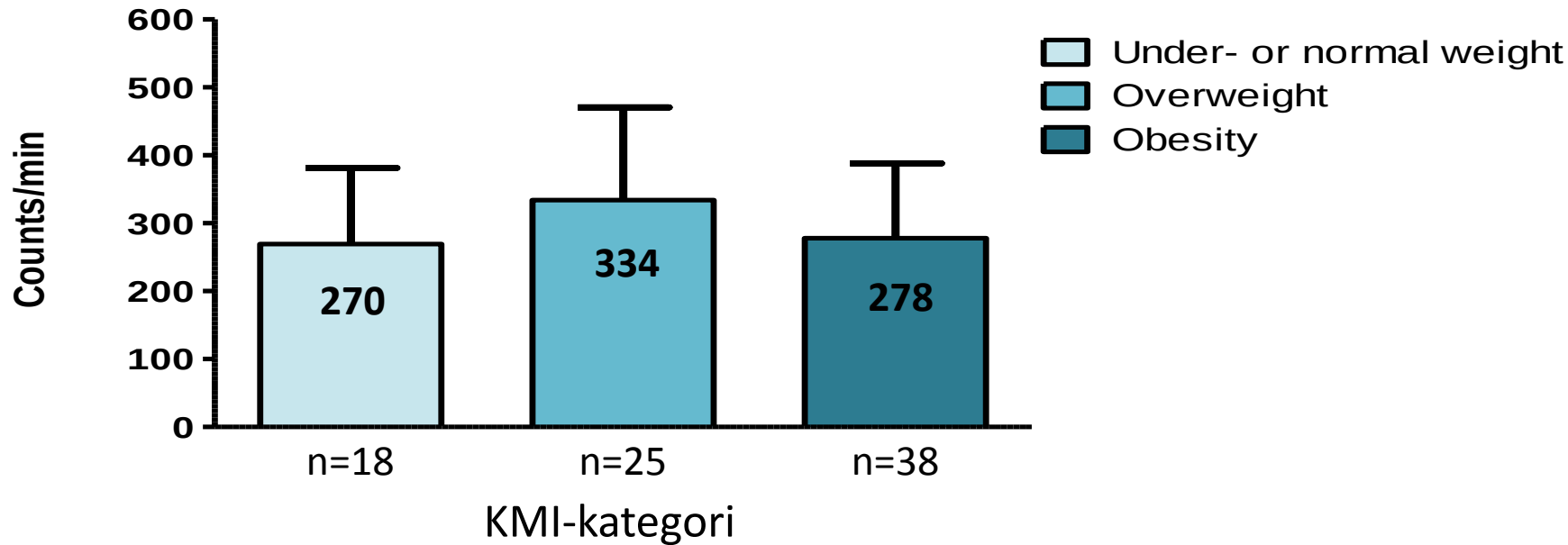

I alle diagnosegruppene er menn sammenliknet med kvinner mer fysisk aktive

KMI og total fysisk aktivitet

Vi fant ingen sammenheng mellom vektkategori og total fysisk aktivitet

Hemmer av fysisk aktivitet

- Preferanse for stillesittende aktiviteter
- Dårlig vær
- Manglende økonomiske ressurser
- Utfordringer med transport
- Få tilrettelagte aktiviteter i nærheten
- Manglende sosial støtte for fysisk aktivitet

(Caton S, et al., 2012, J Intellect Dev Disabil)

(Frey GC, et al., 2005, Ment Retard)

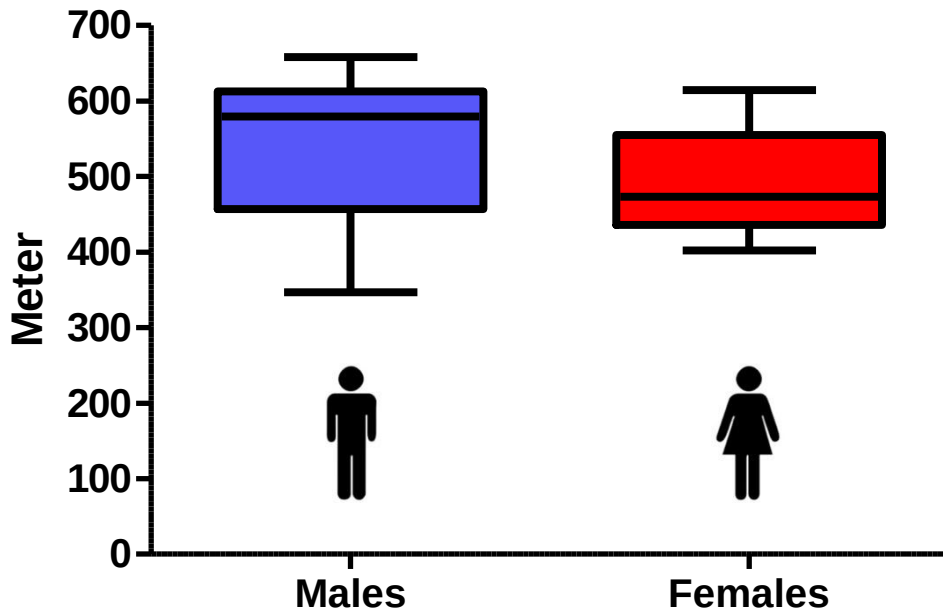
(Temple VA, et al., 2007, J Intellect dev Diabil)

Fremmer av fysisk aktivitet

- Mestring og læring av nye ferdigheter
- Sosial kontakt og samspill med andre i forbindelse med aktiviteten

Gangkapasitet

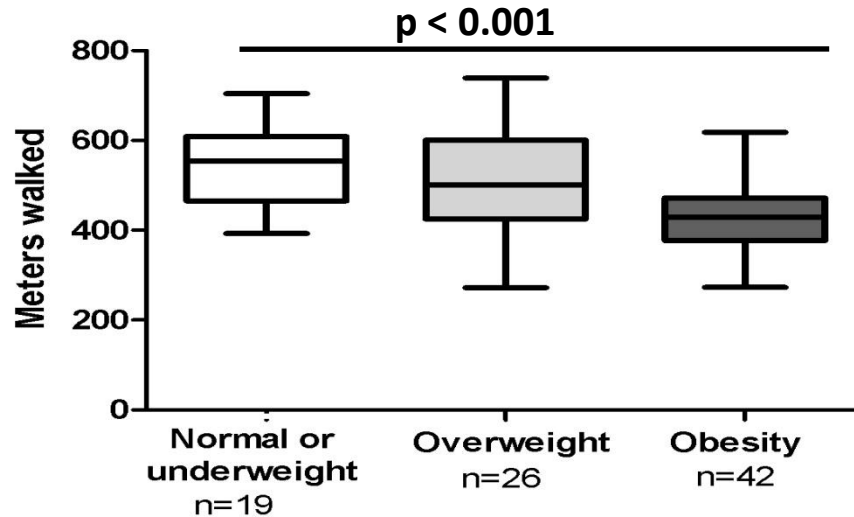

Menn går lenger enn kvinner

Begge kjønn går kortere en aldersjusterte referanseverdier

KMI og gangkapasitet

Gangkapasiteten gikk ned med økende vektkategori

Konklusjon

Det er behov for å legge til rette for økt fysisk aktivitet i alle de studerte gruppene, spesielt blant kvinner

Foto:Frambu

Artikkel II

Mål

1. Beskrive og sammenlikne andel med høy og lav inntaksfrekvens av utvalgte matvarer
2. Undersøke om det er forskjell i inntaksfrekvens mellom personer som bor med pårørende og personer som bor i egen bolig med bistand

Metoder

Elektronisk spørreskjema

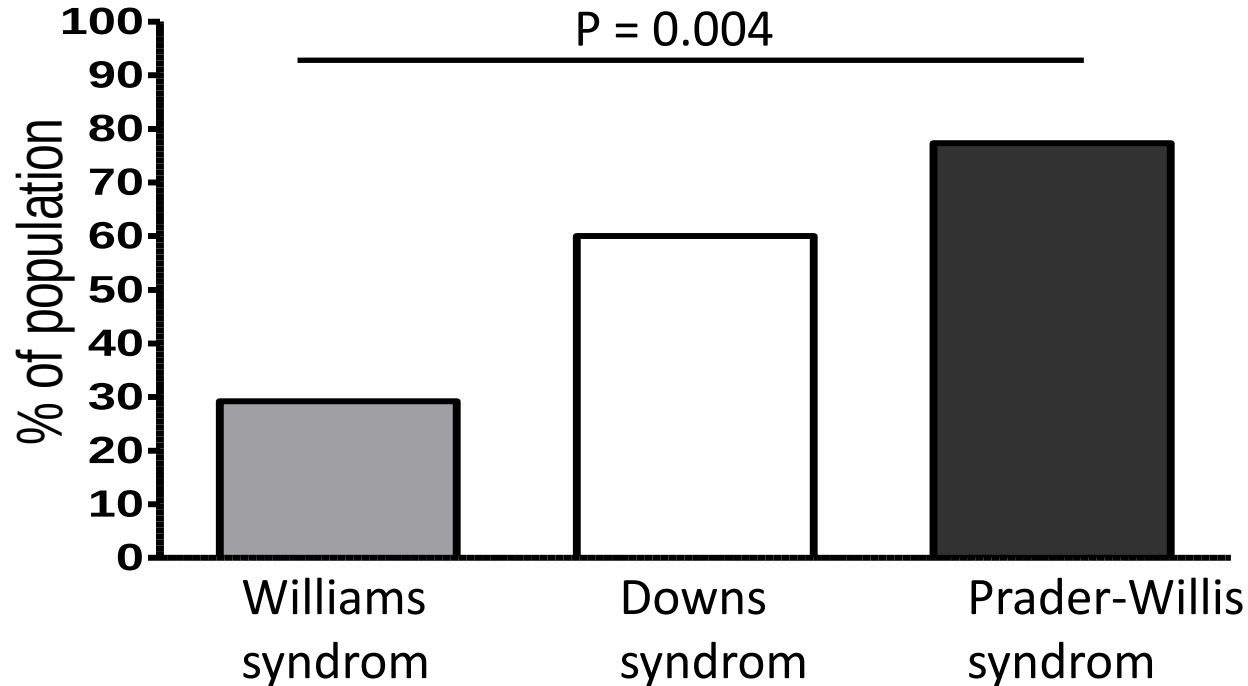
Foto: Frambu

Biomarkører målt i blod

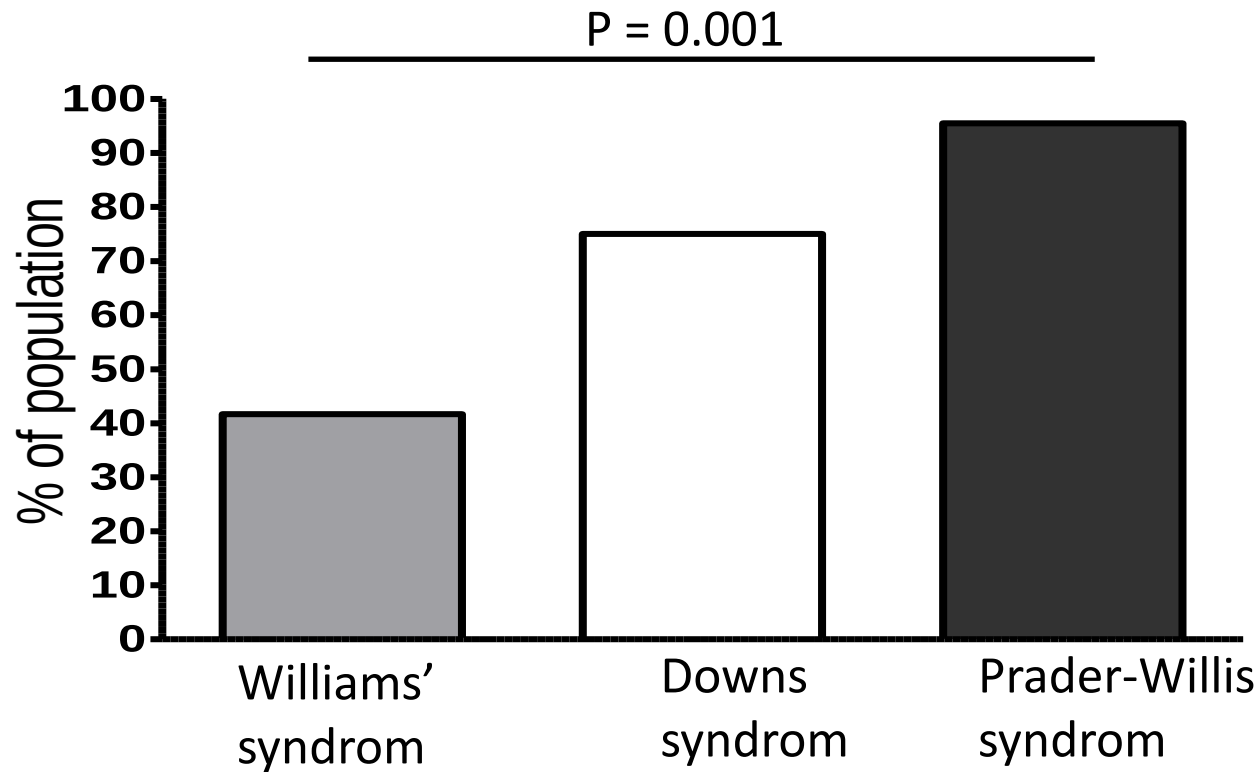

Inntak av frukt 4 ganger eller mer per uke

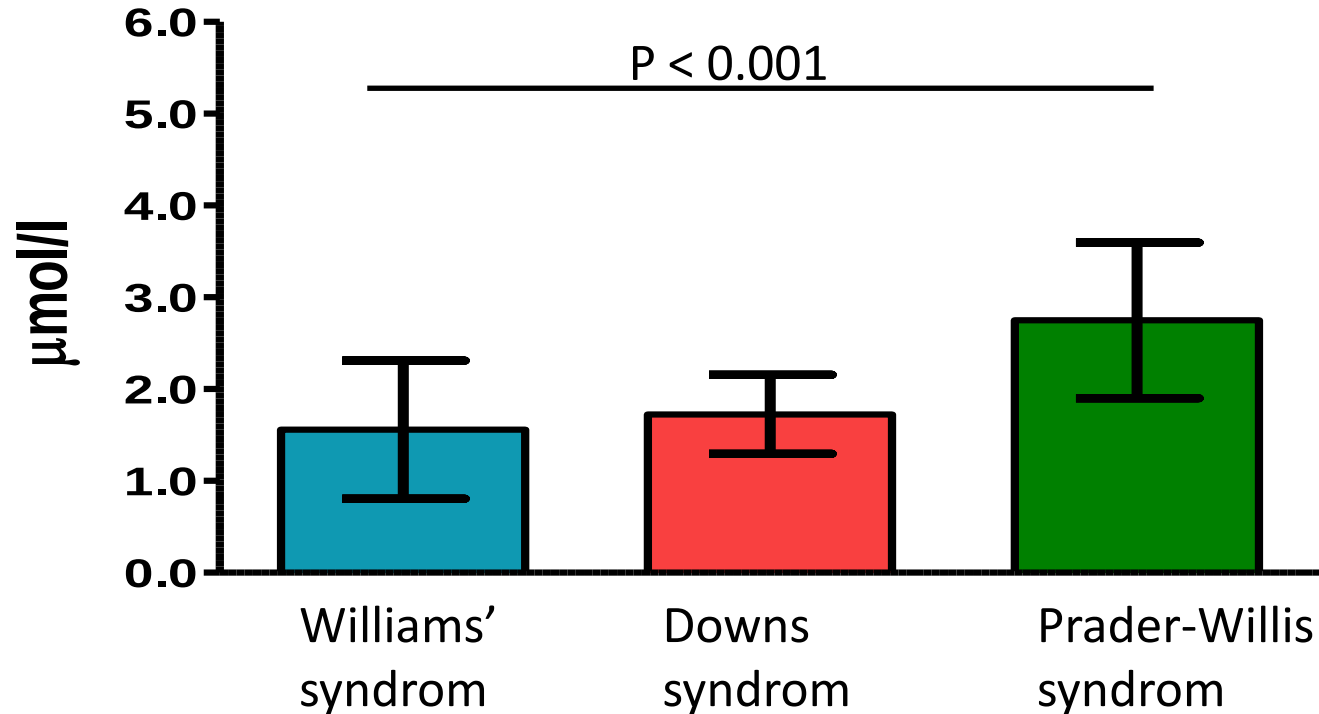

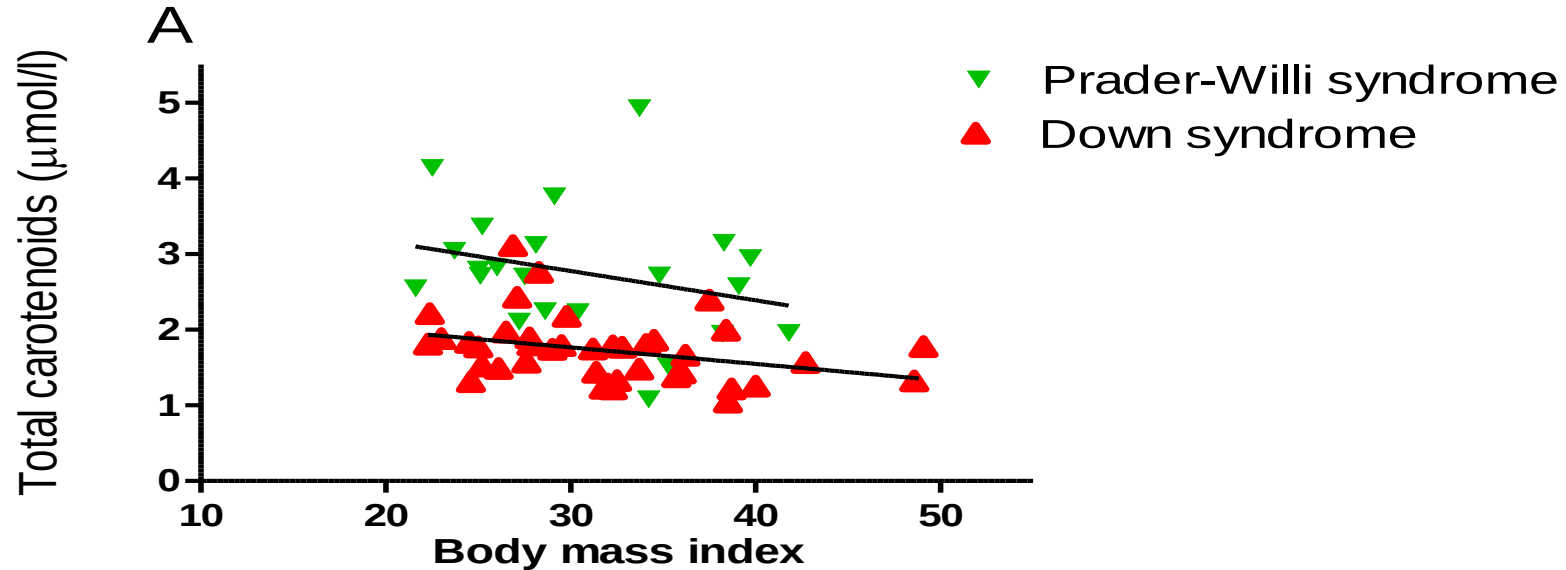
Inntak av grønnsaker 4 ganger eller mer per uke

Plasmakonsentrasjon av karotenoider

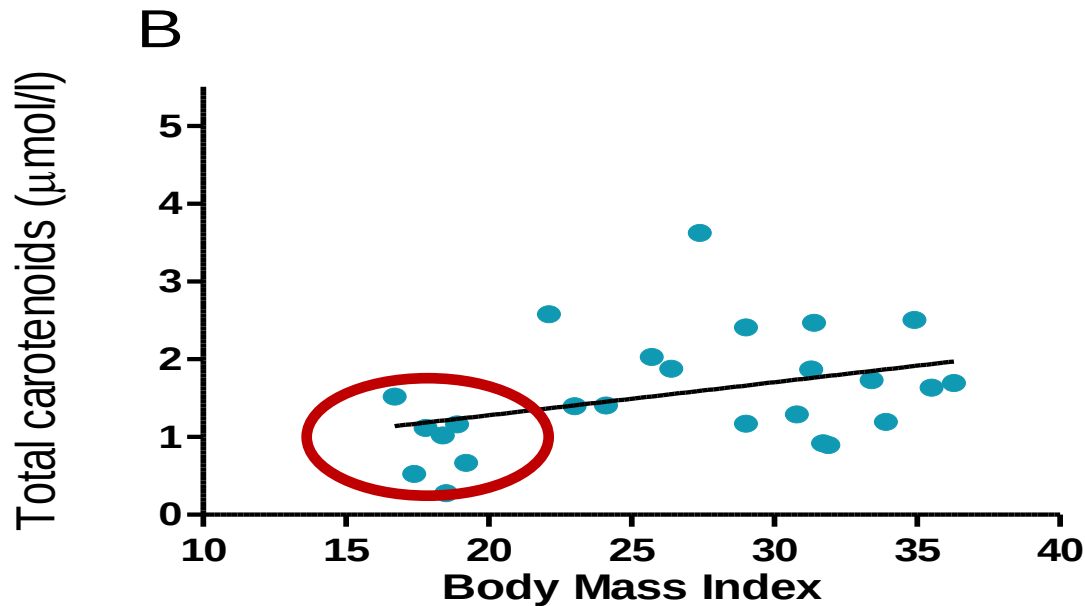

Sammenheng mellom karotenoider og KMI

(Nordstrøm M, et al., 2015. Food Nutr Res)

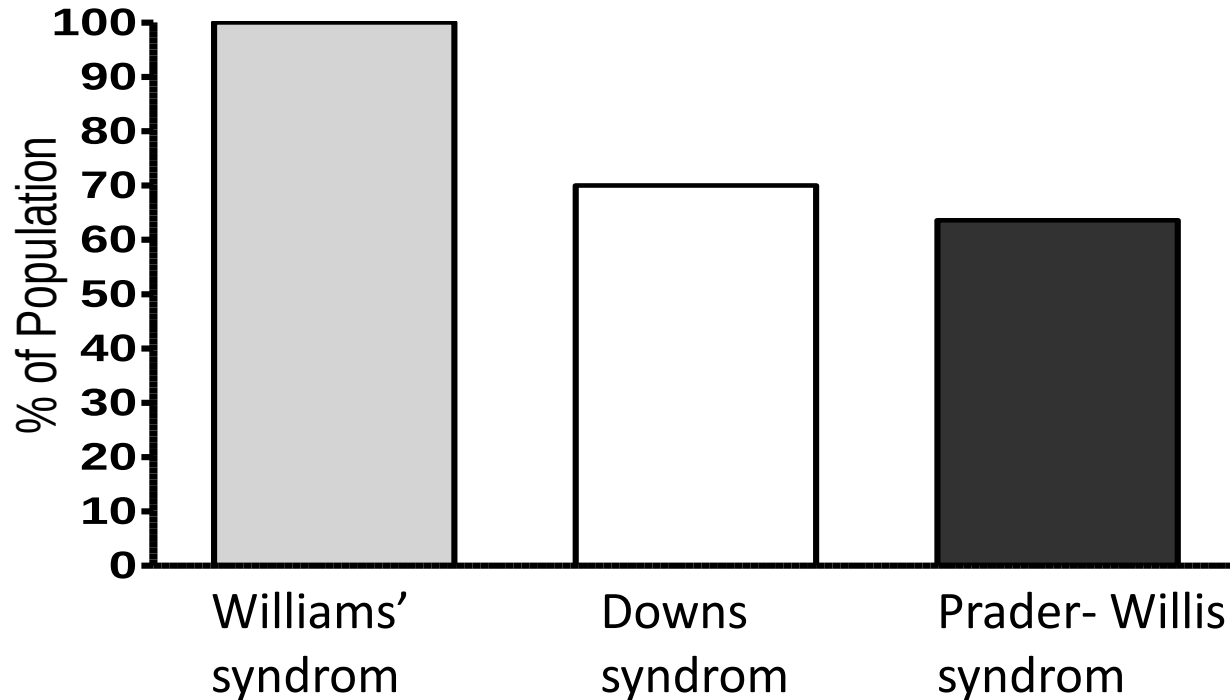
Sammenheng mellom karotenoider og KMI hos personer med Williams syndrom

Inntak av fisk 3 ganger per uke eller mindre

$P = 0.005$

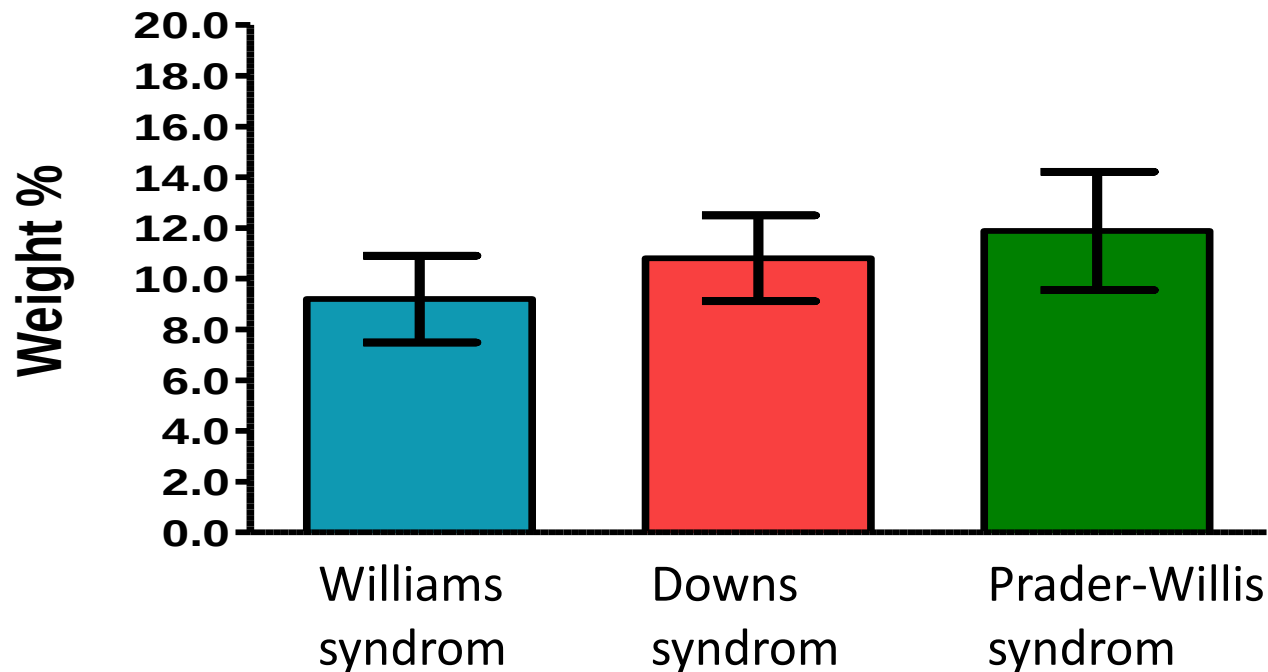

Bruk av kosttilskudd

	Downs syndrom	Williams' syndrom	Prader-Willis syndrom
Kosttilskudd (%)	67.5	56.0	77.3
Multivitamin (%)	17.5	32.0	27.3
Multivitamin mineral (%)	7.5	4.0	18.2
Omega-3 tilskudd (%)	50.0	24.0	50.0
Andre kosttilskudd (%)	12.5	8.0	47.6

Erytrocyttkonsentrasjon av omega-3 fettsyrer

Konklusjon

- Williams' syndrom ser ut til å være en ernæringsmessig sårbar gruppe

Smoothie

Artikkel III

Mål

1. Beskrive forekomst av metabolske risikofaktorer for kardiovaskulær sykdom i de tre studerte gruppene
2. Undersøke sammenhengen mellom sentral fedme og risikofaktorer for kardiovaskulær sykdom

Hjerte-karsykdom

- Medfødte strukturelle forandringer i hjerte-karsystemet
- Aterosklerotisk hjerte-karsykdom

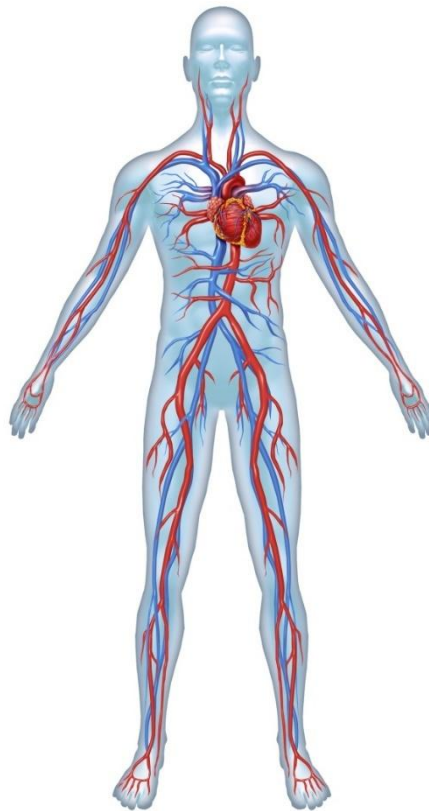

Foto: Deposit photos

Aterosklerose

- Opphopning av et fettriakt plakk i åreveggen
- Gir innsnevring av blodårene
- Hindrer passasjen av oksygenrikt blod
- Utvikler seg over lang tid

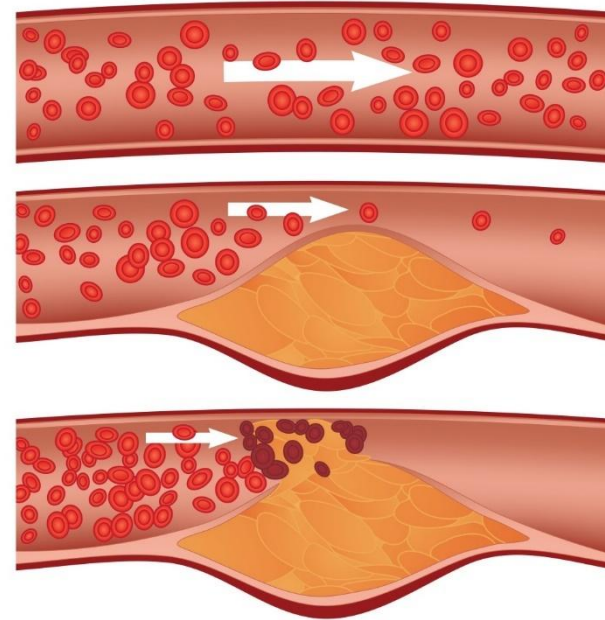

Foto: Deposit photos

Metode

Blodprøver og kliniske mål for anerkjente metabolske risikofaktorer

Standard prosedyrer og definisjoner

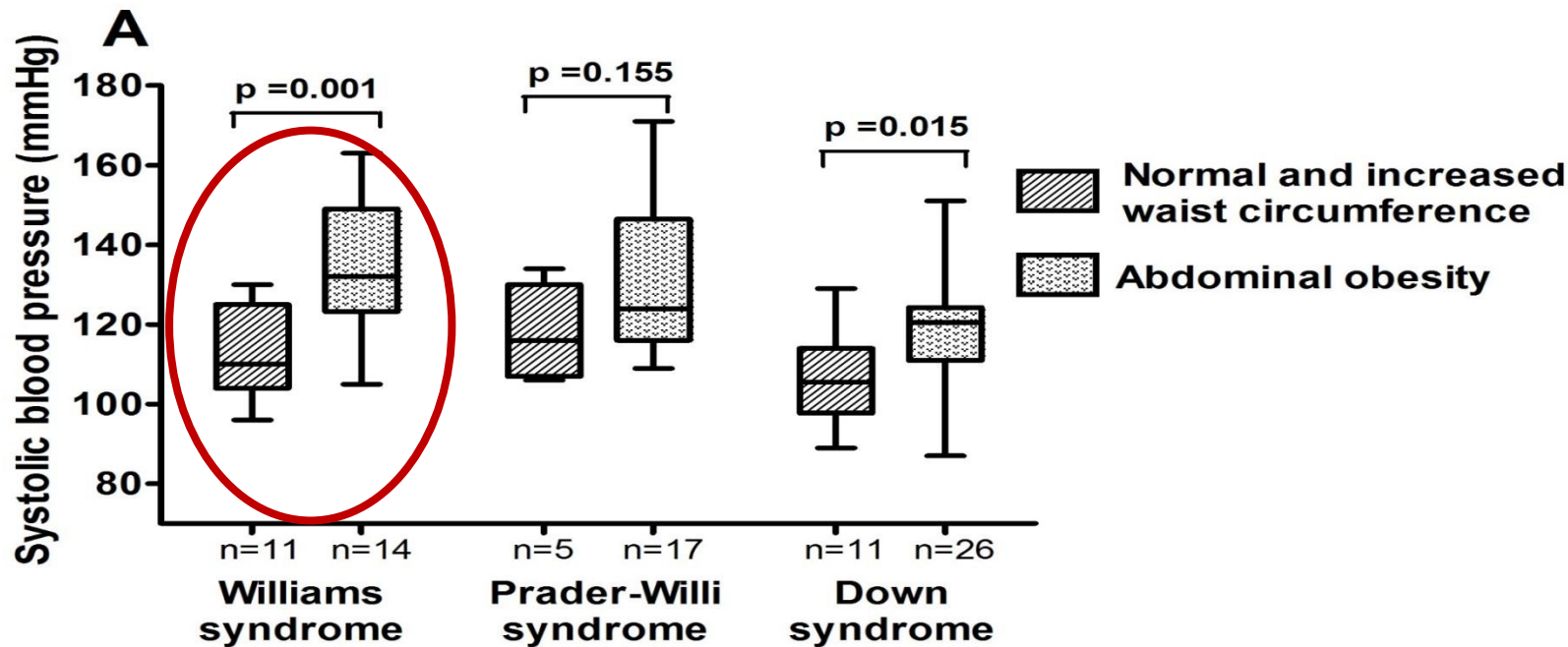
Deltakere fra HUNT-3 studien i alder (20-43 år) ble benyttet som kontrollmateriale

Forekomst av metabolske risikofaktorer

	Williams' syndrom (n = 21)	Prader-Willis syndrom (n = 20)	Downs syndrom (n = 31)	HUNT-3 studien (n≈13600)
Hyperkolesterolemi (%)	11	10	10	
Økt total kolesterol (%)	62	55	55	48
Økt total kolesterol: HDL-kolesterol ratio (%)	0	40	32	21
Hypertensjon (%)	52	20	0	11
Metabolsk syndrom (%)	11	25	10	22
Type 2 Diabetes mellitus (%)	11	15	0	1
Økt livvidde (%)	71	00	21	61
Sentral fedme (%)	62	80	65	34

Økt livvidde gir økt blodtrykk

Konklusjon

- Det er behov for mer systematisk helsefremmende arbeid, og det er spesielt viktig å utvikle tiltak for å forebygge og behandle overvekt
- Det bør utvikles diagnose spesifikke helsesjekker for voksne med utviklingshemning basert på kunnskap om helserisiko assosiert med grunntilstanden

Foto: Frambu

Takk!

Økonomisk bidragsytere

Extrastiftelsen

Frambu kompetansesenter for sjeldne diagnoser

Throne Holst stiftelsen

Samarbeidspartnere

Norsk forbund for utviklingshemmede

Norsk nettverk for Downs syndrom

Landsforeningen for Prader-Willi syndrom

Norsk forening for Williams' syndrom

HUNT forskningssenter

Veiledere

Professor Svein O. Kolset

Professor Benedicte Paus

God kollegaer på

Avdeling for ernæringsvitenskap
og Frambu

Deltakerne og deres støttepersoner!

